

לקראת העברתה של המנשבה הבריטית הונג קונג לריבונות סין בתחילת חודש יולי 1997, כלומר בעוד כחודש, לא ניכרת תחושה של חרדה או דאגה בקרב 2.500 היהודים החיים במושבה זו, עבור רובם הונג קונג אינה מולדת אלא מקום לעשיית עסקים ומבחינתם, המעבר לשלטון הסיני לא יהו צום יהווה מכשול אלא להיפך, חשיפה לשוק של צרכנים שתרחיב את היקף עסקיהם. האופטימיות נשמרת למרות המודעות שהמטטר שיכונן לא יהיה דמוקראטי כפי שהיה במשך תקופת השלטון הבריטי ויש מידה של חוסר בהירות לגבי יחס השלטון הסיני כלפי זרים. לפי ראש חבר הנאמנים של הקהלה היהודית בהונג קונג מיכאל גריין, הסינים רוכשים כבוד ליהודים על הצלחתם הכלכלית ואינם רואים בהם איום כלשהו. לכן אינו חושש שהמעבר יסכן את זכויות חופש הפולחן של היהודים. למרות הפגנת הבטחון לעתיד טוב גם תחת המטטר הסיני, נוהגים היהודים כמו האמריקנים והאי-רופים האחרים במושבה ודואגים לחדש את דרכוניהם הזרים.

לאחר 150 שנה של שלטון הבריטי בשטחים שהיו פעם ברבונות סינית, תחזור הונג קונג להיות חלק ממדינה זו, על פי ההסכם שנחתם עם בריטניה בשנת 1984, על פי מחכונת "מדינה אחת-שתי שיטות", ומתוך הכרה של הסינים בלחונות העצומים הנלומים בשגשוגה ~~אך~~ הכלכלי של הונג קונג לא יתרחש מהפך "בשטחים החדשים". ההערכה היא שהסינים ישמרו על ההתחייבויות שלהם לשמור את המערכה הכלכלית שתישאר בשליטה הונג קונג ומושל מקומי ינהל את עניני המקום. בתיאום עם השלטון המרכזי בבייג'ין. סין גם מודעת לכך שהעולם הרחב עוקב בעין בוחנת אחר המעבר הריבוני, שמקדים את מעבר של טאיוואן, שמא תהיה פגיעה בחירויות דמוקראטיות.

עד שנות ה-60 הייתה הקהלה היהודית של הונג קונג קטנה ומלוכדת, בעיקר סביב הגרעין הוותיק ביותר. גרעין זה כלל בתוכו את המשפחות העשירות מבאגדד, שהגיעו להונג קונג במאה ה-19 בעקבות הסחר עם הודו וסין. בעיקר בלטו בגרעין זה המשפחות הספרדיות ששון וכדורי, שהוחירו את אותותיהן על התפתחותה של הונג קונג במאה השנים האחרונות ועד לעצם היום הזה. נוסף

בסוגרים טר אליס (אליהו) כדורי 1865-1922 שנולד בבגדד ונפטר בהונג קונג הקים מוסדות חינוך וסעוד ובצוואתו הקדיש כ- מאה וארבעים אלף לירות סטרלינג זה היה בשעתו סכום עתק-להקמת בית הספר החקלאי בארץ ישראל, את הסכום הניח לממשלת המנדט והממשלה חלקה את הסכום לשנים: היא הקימה בית ספר חקלאי ליהודים בית הספר הידוע וכן בית חקלאי לערבים... בית הספר היהודי כדורי ליד תבור והערבי בטול כרם.

לגרעין הוותיק משתייכים גם יהודים יוצאי רוסיה ומזרח אירופה שהגיעו כפליטים לשנחאי ושם מצאו מקום מקלט, לאחר הפוגרומים ברוסיה ובתקופת מלחמת העולם השנייה עם עליית הקומוניסט בסין בשנת 1949, הצטרפו אלה לקהלת הונג קונג. גרעין זה מתאפיין במיוחד במעורבותו בפיתוח המקום, תוך קשירת קשרים הדוקים ען המושבים הסינים.

בשנות ה-60 הפכה הונג קונג, בהיותה נמל חופשי ממכס, למרכז מסחרי ופיננסי בעל היקף סחר עצום עם כל העולם בשל כך, נמשכו למקום אלפי עסקים וסוחרים זרים וביניהם יהודים רבים, מבריטניה, מישראל, מארצות הברית ומקנדה, בואם שניה את אופיה של הקהלה והיא הפכה ליחיד קוסמפוליטית ומגוונת. יהודים אלה, שאינם רואים בישיבתם ישיבת קבע, מהווים היום שני שלי-שים מהקהלה היהודית של הונג קונג, רובם אנשי עסקים משראל (20 אחוז), מארצות הברית (38 א) מבריטניה (20 אחוז) וכן מדרום אפריקה, מרוסיה, מאוסטרליה, מעיראק וז'מלבונון. מרביתם משתייכים לקבוצה של גיל 28-45 ולא מעט מהם נשאלנשים סיניות שרובן התגיירו. פלח זה של

הקהלה בהיותו דומיננטי מבחינה מספרית, נחשב היום לעמוד השדרה של הקהלה כולה. פלח נוסף של הקהלה כולל את אותם אנשי עסקים יהודים השוהים במקום לתקופות קצרות בלבד.

שיעורם הגבה של יהודים אמריקאים וישראלים בשתי קבוצות אלו, שינה את אופיה של הקהלה כולה היום שולטת בקהלה אורה של כסף ועסקים. זו אינה קהלה יהודית טיפוסית השוקדת על רצף חיים קהלתיים ומוטרדת מתופעות של התבוללות ואנטישמיות. אין גם מסורת של ציונות בקרב הקהלה ה

היהודית בהונג קונג שבלטה תמיד במעורבותם של ראשי הקהלה ברנחחה ופיתוחה של החברה הסינית של הונג קונג. מתוך הקהלה ישנם אלה שפסו עמדות חשובות בחברה בבנקאות ובאקדמיה ישנו שופט יהודי בבית המשפט העליון, ואחד מראשי הקהלה היהודית הוא ממקימי קרן 2047 וס ויסטון שמיועדת לשיפור הונג קונג בחמישים השנים הבאות. הגומרים המלכדיים את הקהלה הם בע בעיקר עסקים ואינדוסטריה חברתיים, המתנהלים במועדון היהודי שבמרכז הקהלה. שני אירועים מרכזיים הם: יום הזכרון ויום העצמאות, בו מתקיים נשף גדול, המאורגן בשיתוף הקונסוליה הישראלית בהונג קונג.

הונג קונג כמושבה בריטית כיום שטחה 1013 קמ"ר, כ-2,8 מיליון תושבים

קהלת הונג קונג היא הגדולה והפעילה יותר בכל יבשת אסיה בשל מרקמה המיוחד, אין למעשה צמי צמיחה מבפנים, מרבית הילדים המטיימים את בית הספר התיכון עוזבים ללימודים במקומות אחרים וכך קבוצת גילאי 19-25 מצומצמת מאוד, אהת התוצאות ממצב זה היא שיעור נמוך של ניסואוין בין הקבוצות ומכאן שצמיחת הקהלה תלויה בהגעתם של יהודים מבחוץ, דבר שמוחנה לשירות בפוט+

חיי הדת במקום, מבחינת ניהולם של החיים הדתיים, שולט הוקם האורטודוקסי, הן במרכז הקהלה והן בבתי הספר, למרות זאת, יש פלוראליזם בפעילותם של ארבעה בתי הכנסת: "אהל לאה" ספרדי - אורטודוקסי, (1901) בית כנסת רפורמי (1988), המתנהל בתוך אולם במרכז הקהלתי; "שובה ישראל" ובית כנסת אורטודוקסי ובית כנסת של חב"ד הממקם בקומה השנייה של מלון הילטון. בבית כנסת "אהל לאה", שהוא העתיק והמרשים מכולם, מתנהלת התפילה היום על פי נוסח אשכנז, ולארוחות שבת מוזמנים גם חברי הקהלה הרפורמית, כל בית כנסת פועל באופן עצמאי ומעסיק רב משלו.

למרות ממדיה הקטנים של הקהלה, רבה בה חילוקי הדעות בין הזרמים של הקהלה, אולם לאחר מאמץ ניכר של המנהיגים הדתיים וראשי הקהלה, הגיעו להסכמה לגבי פעילות בשבתות ובחגים לדוגמה: הפעחת מכשיר חשמלי, כולל מעליות, השמעת מוסיקה, וכך עישון פיצוץ תשלומים אסורים בהתאם להלכה בכל המוסדות הקהלתיים.

הקהלה מנוהלת ע"א חבר נאמנים הקובעים בעניינים משפטיים וכספיים של הקהלה, הם אף מעסיקים משגיח כשרות, ושוחט ומוהל המוזמנים על פי הצורך. ממדי שנה נבחרות מספר ועדות המרכזות פעילויות בנושאים שונים כמו, ישראל, חינוך למבוגרים וארגון נשים. ארגון הנשים היהודיות פעיל במיוחד הן בארגון אירועים והזמנת מרצים וכדומה, וכך באיסוף תרומות למטרות צדקה בהונג קונג כולל של הפעלת מעון יום של בני ברית, ובישראל.

הקהלה היהודית מנהלת גם חברה יהודית להיסטוריה שעוסקת בחקר ההיסטוריה של יהודי הונג קונג ויהודי קאיפנג ושנחאי, תנועת חב"ד פעילה אף היא, ומציבה מדי שנה חנוכייה ומקיימת טקס הדלקת נרות בפארק צבורי במרכז הונג קונג.

מרכז הקהלה בו ממוקם המועדון היהודי, הוא מעמודי התווך שמאחדים ומרכזים את קהלת הונג קונג על פלגיה השונים, לפני מספר שנים ביצעו נאמני הקהלה עסקת נדל"ן והשכירו חלק משטח בית הכנסת "אהל לאה" לקבלן שבנה במקום שני גורדי שחקים בי 47 קומות עם 650 דירות, עסקה זו הכניסה לקופת הקהלה מאות מליוני דולארים וכך הפכה זו לקהלה העשירה ביותר בעולם. בבעלות הקהלה 36 דיירות להשכרה ושלוש קומות משמשות כמרכז הקהלתי, בו מתנהלות רוב פעילויות הקהלה. במרכז שנפתח ב-1995, יש אולמות מפוארים לאירועים, ספרייה, בריכות שחייה, מועדון ספורט, ומתקיימים בן אירועים חברתיים כמו ערבי ריקודים על פי חוק העזר, כל ההכנסות מפעילויות המאכז והשכרת הדירות עומדות לרשותה שלהקהלה ולצרכיה. כל מי שרשום כחבר בבית הכנסת מחקבל כחבר גם כמרכז הקהלתי. היום רשומים 1,500 חברים במרכז.

חינוך: בבית הספר היהודי "כרמל" הממוקם זמנית במרכז הקהלתי, לומדים ילדים מגיל 3 עד 9. בית ספר אינו משתייך לזרם כל שהו אך על פי החקנות, הוא מתנהל על פי ההלכה. לימודים משלימים לגילאי ארבע עד 13 ניתנים בבית ספר "השקאל אברהם". בשני בתי הספר נלמדים לימודי חול ולימודי קודש כלומר יהדות, ומתקיים מסיבות פורים, טיולי ט"ו בשבט וריקודים בשמחת תורה.

ישנן מספר מסעדות כשרות בהונג קונג, מסעדה מפוארת וסופרמרקט כשר עומדים לרשות הבאים למרכז הקהלתי, בהונג קונג יש חברה קדישא בית קברות יהודי וארגון צדקה.

קשרים עם ישראל: כינון יחסים דיפלומטיים בין ישראל וסיני תורם רבות לחחושת הבטחון של הקהלה היהודית בהונג קונג, לקראת חלופי הרבונות. רמת הנציגות הישראלית היא קונסוליה כללית (מ 1985) והוסכם שביא תמשיך לפעול באותן פעילויות דיפלומטיות רשמיות ובאותו צבנה, גם תחת רבונות סינית.

בתחום המסחר: היקף יצוא היהלומים לסיני נגיע למילארד דולרים בשנה, נמל הונג קונג מהווה מרכז איזורי של חברת הספנות הישראלית "צים" לכל איזור אסיה. חברת התעופה "אל על" מקיימת טיסה שבועית להונג קונג וישנה תנועה של תיירות, בעיקר נוצריה לישראל.

תולדות הקהלה היהודית בהונג קונג: ראשוני היהודים הגיעו להונג קונג ב-1843/1844, לאחר שזם הפכה למושבה בפיטית. אחד היהודים הראשונים היה איש עסקים בריטי בשם ג'ייקוב פיליפס שהקים חברת סחר בשותפות עם בנג'מין מוכ כששר שנים מכך, כבר הוקמה קהלה מאורגנת, עם בואו של ניסים יוסף עזרא מקנטון. ב-1857 אושרה לקהלה היהודית חלקת אדמה והוקם בית קברות יהודי, בזכותו של סר מתיו נתן שהיה המשל היהודי היחיד של הונג קונג וכיהן בשנים 1904-1907 הורחב שטח בית הקברות. אחד הרחובות הראשיים של האי קואלון נקרא על שמו קואלון הוא חצי האי ההררי שעליו התפתחה העיר קואלון.

סוחרים יהודים מעיראק, שניהלו עסקים פנרחים בהודו, נדדו להונג קונג ותבמו רבות לפיתוח המסחר והפוליטי של המקום. בייחוד בני משפחות כדורי וששון ובליליוס סר יעקב ששון בנה את בית הכנסת "אהל לאה" המפואר בשנת 1901. עמנואל רפאל בליליוס הביא את עסקיו ומשפחתו מקלקוטה הודו, ב-1862 והפך ליועצו המשפטי של הונג קונג וחבר בהנהלת הבנק של שנחאי והונג קונג. אליעזר כדורי, מייסד האימפריה הכלכלית של משפחת כדורי הגיע מבומביי ב-1880. משפחתו עסקה בבנקאות,

עסקי דלא ניידים ושירותים צבוריים, היא גם הקימה את המועדון היהודי שליד בית הכנסת ולאחר מכן הרחיבה אותו והפכה אותו לקומפלקס של דירות יוקרה שבו ממוקם גם המאכז הקהלתי. בני משפחת כדורי דאגו לדיוורם ולרווחתם של כ-שלוש מאות אלף פליטים עניים שברחו מפני הקומוניסטים והגיעו למושבה הבריטית. בניו של אליעזר כדורי זכו להכרה מצד השלטון הבריטי -הוראס קיבל תואר אביר ואחיו לורנס נתמנ ללורד. במפקד של 1881 נרשמו 71 יהודים במושבה. לקראת סוף המאה ה-19 הגיעו יהודים פליטים ממזרח אירופה שהביאו למהפך דמוגרפי שערער את מעמד המוביל של היהודים הספרדיים בראש הקהלה. גלי העליה מיהודים ברוסיה הגיעו לאחר הפוגרמים בשנת 1905, ולאחר המהפכה הבולשביקית בשנת 1917, רבים התיישבו בערים שונות בסיין. אליהם הצטרפו יהודים שברחו מגרמניה וממרכז אירופה עם עליית הנאצים לשטון בגרמניה, באותה תקופה העיר שנחאיי היחה היחידה שהותירה לכ-מאתיים אלף // כ-עשרים אלף יהודי פליטים להכנס ללא אשרות פניסה. בתום המלחמה הפכה הונג קונג למוקד הגירה לרבים מיהודים אלו. רובם עברו דרך המושבה הבריטית בדרכם לאוסטרליה, לארצות הברית, ולישראל. אך חלקם התיישבו בהונג קונג. הזהודים תרמו להתפתחותה של הונג קונג, במיוחד בתחום התחבורה, הם פיתחו את קווי המעבורות, המנהרה וקו החשמליות שהם שלושה המרכיבים המרכזיים של התחבורה במושבה. תולדות קהלת הונג קונג קשורים באירועים פוליטיים בסיין הסמוכה בסוף שנות ה-30 הגיעו למקום יהודים משנחאיי שנסו מהכובש היפאני אך ב-1941 נכנס הצבא היפאני גם להונג קונג. תחת השלטון היפאני לא הופלו היהודים לרעה והורשו להם להמשיך לערוך הפלגות בבתי הכנסת. רבים מצעירי הקהלה התנדבו לארגונים שנועדו לתמוך בבנות הברית, וכ-13 מחברי הקהלה מתו בהגנה על המושבה בשנים 1941-1945.